

Силабус курсу:

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

ВСТУП ДО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Спеціальність:	014.01 «Середня освіта (українська мова і література)»
Рік підготовки:	1
Семестр викладання:	осінній
Кількість кредитів ЄКТС:	4
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	залік

Автор курсу та лектор:

доцент, кандидат філологічних наук Макаренко Лариса Вікторівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по батькові

доцент кафедри журналістики і українознавчих студій

посада

<u>makarenko@snu.ed</u> <u>u.ua</u> електронна адреса	+38-097-0937106 телефон	Viber за основним телефоном месенджер	за розкладом консультації
---	----------------------------	---	------------------------------

Викладач лабораторних занять:

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по батькові

не передбачено

посада

електронна адреса	телефон	месенджер	консультації
-------------------	---------	-----------	--------------

Викладач практичних занять:

доцент, кандидат філологічних наук Макаренко Лариса Вікторівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по батькові

доцент кафедри журналістики і українознавчих студій

посада

<u>makarenko@snu.ed</u> <u>u.ua</u> електронна адреса	+38-097-0937106 телефон	Viber за основним телефоном месенджер	за розкладом консультації
---	----------------------------	---	------------------------------

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу: Курс «Вступ до літературознавства» покликаний сформувати комплекс професійної компетентності щодо основних питань з літературознавства, ознайомити здобувачів вищої освіти з методикою аналізу літературно-художнього твору як мистецького явища та цілісної системи.

Результати навчання: У результаті проходження курсу здобувач повинен отримати вміння та навички: самостійного опрацювання літературних творів, опрацювання літературно-критичних матеріалів; самостійної підготовки повідомлень до лекційних і практичних занять на літературну тему; опрацювання програмних тем курсу; дослідницької, зіставної, творчої роботи з літературним текстом, його фрагментами і перекладними зразками; систематизації та оформлення результатів власної роботи з літературним і літературно-критичним матеріалом у формі сучасних медіатекстів – презентацій, доповідей, есе, рецензій, літературних коментарів, опорних схем-таблиць і хмар тегів, буктрейлерів тощо; аналізу та інтерпретування літературного тексту як предмета мистецтва, художнього образу й явища певної літературної доби; осмислення, оцінювання й відбору канонічних творів світового красного письменства у контексті історико-культурного їх функціонування, а також в умовах сучасного розвитку літературознавства й літературної критики, медіакультури; усвідомлення передумов і чинників генези світового літературного процесу, що зумовлюють розвиток філологічної науки.

Передумови до початку вивчення: Базові знання, здобуті при вивченні літератури в середній школі

Мета курсу (набуті компетентності)

Мета курсу: ознайомити студентів з основними закономірностями літературної творчості, принципами та особливостями функціонування літературно-художніх творів, сформувати навички аналізу літературно-художнього твору, навчитися застосовувати сучасні методики й технології для роботи з літературно-художнім текстом, здійснювати порівняльний аналіз мовних та літературних фактів, явищ, визначати їх особливості, володіти різними видами аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство та використовувати набуті знання у практичній діяльності.

Вивчення курсу спрямоване на формування таких фахових компетентностей:

ЗК3. Здатність оперувати абстрактними поняттями, збирати інформацію, виділяти головне й другорядне, установлювати причинно-наслідкові зв'язки, чітко формулювати визначення та будувати гіпотези.

ЗК10. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і міжкультурність у суспільстві, здатність до вираження національної культурної ідентичності і гнучкого ставлення до інших культур.

ФК2. Здатність формувати гуманістичний світогляд учнів ЗСО, долучати їх засобами літератури до загальнолюдських і національних цінностей, розширювати культурно-пізнавальні інтереси, виховувати національно свідомих громадян України;

ФК12. Здатність аналізувати й інтерпретувати твори української, зарубіжної літератури й усної народної творчості, визначати їх специфіку й місце в літературному процесі.

ПРН5. Знати історичні особливості розвитку української літератури у вітчизняному та світовому контекстах, жанрову й стильову своєрідність художніх творів, їх місце у вітчизняному та світовому літературному процесах.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Літературознавство як наука та навчальна дисципліна	2/0/2	Літературознавство як наука та навчальна дисципліна. Мета та завдання. Складові частини літературознавства. Основні й допоміжні літературознавчі дисципліни, їх взаємозв'язки. Художня література – вид мистецтва. Феномен мистецтва. Об'єкт мистецького пізнання. Образність – Специфіка художньої літератури. Поняття образу у вузькому й широкому значенні.	Участь в обговоренні, укладання «літературного словничка», літературознавчий аналіз текстів, створення опорних схем-таблиць
2.	Літературно-художній твір. Внутрішня форматвору	2/0/6	Літературно-художній твір як основна форма буття літератури. Структура та елементи змістової організації літературно-художнього твору. Тема. Фабула. Характер. Пафос. Мотив. Ідея. Структура та елементи внутрішньої форми художнього твору. Система образів художнього твору: персонаж, оповідач, розповідач, ліричний герой, образ автора, образ читача, пейзаж,	Участь в обговоренні, укладання «літературного словничка», літературознавчий аналіз текстів, аналіз літературних текстів

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			<p>інтер'єр. Сюжет художнього твору. Визначення сюжету. Функції та типи сюжетів. Внутрішня організація сюжету. Композиція художнього твору. Функції композиції в творі. Композиційні форми, типи композиційної побудови твору. Композиційні прийоми.</p>	
3.	<p>Зовнішня форма художнього твору. Лексичні засоби вираження мовлення</p>	2/0/2	<p>Засоби словотворчого вираження мовлення: неологізми, зарозуміла мова. Лексико- синонімічні засоби вираження мовлення: архаїзми, історизми, варваризми, екзотизми, старослов'янізми, діалектизми, жаргонізми, професіоналізми, арготизми, просторіччя, поетизми, термінологізми, канцеляризми.</p>	<p>Укладання «літературного словничка», літературознавчий аналіз текстів, добір прикладів з художніх творів</p>
4.	<p>Тропи</p>	2/0/4	<p>Загальні принципи організації художнього мовлення. Засоби контекстуально- синонімічного вираження мовлення (тропи): епітет, порівняння, метафора, метонімія, синекдоха, перифраз, евфемізм, антономазія, асоціонім, іронія, гіпербола, літота.</p>	<p>Участь в обговоренні, укладання «літературного словничка», зіставна, творча робота з літературним текстом, створення медіатекстів, хмар тегів</p>
5.	<p>Синтаксичні засоби вираження мовлення (стилістичні фігури)</p>	2/0/2	<p>Художньо-мовленнєва організація літературного твору. Синтаксичні засоби вираження мовлення (стилістичні фігури): інверсія, анаколуф, еліпсис, асиндетон, полісиндетон, плеоназм, тавтологія, синтаксичний паралелізм, анафора, епіфора, анепіфора, епанафора, ампліфікація, градація, паронимазія, антитеза, оксюморон, риторичні фігури.</p>	<p>. Укладання «літературного словничка», літературознавчий аналіз текстів, добір прикладів з художніх творів</p>

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
6.	Системи віршування	2/0/4	<p>Суть віршового ритму, його елементи. Рими.</p> <p>Силабічна система віршування.</p> <p>Силабо-тонічна система віршування. Поняття про метр і ритм силабо-тонічного віршування.</p> <p>Межисистемні форми віршування.</p> <p>Тонічна система віршування.</p> <p>Фольклорне віршування.</p> <p>Декламаційно-тонічне віршування.</p> <p>Верлібр.</p> <p>Строфіка. Прості строфи.</p> <p>Канонізовані строфи.</p>	<p>Літературознавчий аналіз ліричного твору як предмета мистецтва, художнього образу й явища певної літературної доби; створення опорних схем-таблиць</p>
7.	Роди й жанри літератури	2/0/6	<p>Загальне поняття про роди та жанри.</p> <p>Епічний рід літератури. Генезис і родові ознаки епосу. Система епічних жанрів: епопея, роман, повість, новела, оповідання, есе, нарис, фейлетон, памфлет, міф, легенда, притча, казка.</p> <p>Ліричний рід літератури.</p> <p>Жанровий поділ лірики: епіталама, панегірик, дифірамб, пеан, мадригал, епітафія, канцона, станси, ода, елегія, думка, гімн, послання, пісня, романс, ліричний портрет, псалми, медитація, сонет.</p> <p>Драматичний рід літератури.</p> <p>Генезис і родові ознаки драми.</p> <p>Система драматичних жанрів: трагедія, комедія, драма сатирів, трагікомедія і трагіфарс, літургійна драма, міраклъ, ауто, містерія, фарс, соті, інтерлюдія, мораліте, комедія дель арте, інтермедія, водевіль, драма, мелодрама.</p> <p>Ліро-епос та інші міжродові й суміжні утворення: балада, дума, билина, байка, буколіка, байка, буколіка, співомовка, поема, мемуари, щоденники, літературний портрет, художня біографія.</p>	<p>підготовка повідомлень, написання твору у певному жанрі, аналіз та інтерпретування літературного тексту як предмета мистецтва, художнього образу й явища певної літературної доби</p>

8.	Літературний процес. Творчий метод. Літературні напрямки та течії	0/0/2	<p>Літературне життя, його основні складові та учасники. Синхронний та діахронний виміри літературного процесу. Літературний процес та прогрес. "Зовнішні" та "внутрішні" фактори розвитку літератури. Традиції і новаторство. Проблеми типологізації літературних явищ, творчості, творів. Стадіальність розвитку літератури</p> <p>Літературні спільноти і художні системи XIX–XX ст. Проблема періодизації літературного процесу. Ключові терміни теорії літературного процесу.</p>	<p>Участь в обговоренні, літературознавчій аналізі текстів, укладання «літературознавчого словничка»; підготовка повідомлень, створення презентацій</p>
----	--	-------	--	---

Рекомендована література

Основна

1. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. За ред. Марії Зубрицької. Львів: Літопис, 2002. 832с.
2. Баррі П. Вступ до теорії: літературознавство і культурологія. Пер. з англ. О. Погинайко; наук. ред. Р. Семків. К.: Смолоскип, 2008. 360 с.
3. Бернадська Н.І. Вступ до літературознавства: хрестоматія. К.: Либідь, 2002.
4. Білоус П. В. Вступ до літературознавства : навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2011. 336 с.
5. Галич О.А. Вступ до літературознавства: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Луганськ: Видавництво ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. 288 с.
6. Іванишин В.П. Нариси з теорії літератури. Навчальний посібник. К.: Видавничий центр «Академія», 2010. 256 с.
7. Ковалів Ю. Літературознавча енциклопедія. У 2х книгах. Автор-укладач. К., 2007. 540с.
8. Літературознавчий словник-довідник. За ред.Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів та ін. К., 2007. 430с.
9. Наєнко М.К. Історія українського літературознавства: підручник. К.: ВЦ «Академія», 2010. 520 с.
10. Павличко С. Теорія літератури. К. : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2002. 679 с.
11. Ткаченко А. Мистецтво слова : вступ до літературознавства : підручник для гуманітарних спеціальностей ВНЗ. К. : ВПЦ «Київський університет», 2003. 448 с.
12. Ференц Н. С. Основи літературознавства / Н. С. Ференц. К. : Знання, 2011. – 432 с.

Додаткова

1. Бовсунівська Т.В. Основи теорії літературних жанрів: монографія К.: ВПЦ «Київський університет», 2008 519 с.
2. Будний В., Ільницький М. Порівняльне літературознавство: підручник. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 430 с.
3. Генік-Березовська З. Грані культур: Бароко. Романтизм. Модернізм. К.: Гелікон, 2000. 368с.
4. Гундорова Т. Кітч і Література. Травестії. К.: Факт, 2008. 284 с
5. Дзюба І. Розрада поезією. З криниці літ : У 3 т. К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. Т. 1. С. 790–797.
6. Зеров М. Українське письменство. Упоряд. М.Сулима. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. 1301с.
7. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст: франківський період. К.: Факт, 2006. 156с.
8. Зубрицька М. Homolegens: читання як соціокультурний феномен. Львів : Літопис, 2004. 352 с.
9. Копистянська Н. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства. Львів, 2005. 368с.
10. Наєнко М. Українське літературознавство: Школи, напрями, тенденції. К., 2001. 320с.
11. Нич Р. Світ тексту: постструктуралізм і літературознавство. Пер. з польськ. О.Галета. Львів: Літопис, 2007. 316 с.
12. Поліщук Я. Ревізії пам'яті : літературна критика. Луцьк: ПВД «Твердиня», 2011. 216с.

13. Сивокінь Г. У вимірах сприймання. Теоретичні проблеми художньої літератури, її історії та функцій. К.: Фенікс, 2006. 304 с.
14. Скорина Л. Література та літературознавство української діаспори. Черкаси: Брама-Україна, 2005. 384 с.
15. Удалов В., Зубович В., Полежаєва Т. Складові літературознавства: Процес дослідження, цілісно-системна картина. Луцьк, 2005
16. Филипович П. Літературознавчі студії. Компаративістика: статті, рецензії /упоряд., авт. передмови і приміток В. Поліщук. Черкаси: Брама-Україна, 2008. 644 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека світової літератури: <https://www.ukrlib.com.ua/world/>
2. Бібліотека українського центру: <http://ukrcenter.com>
3. Дерріда Ж. Письмо і різниця. URL: http://gzvon.pyramid.volia.ua/biblioteka/kafedra_filosofii/libph/derrida/ladifferan/derrida-lecriture-el-la-difference.htm.
4. Електронна бібліотека української літератури: <http://ukrlib.com>
5. Клочек Г. Трактат Івана Франка «Із секретів поетичної творчості» як предтеча вітчизняної рецептивної поезики. URL: <http://anvsu.org.ua/index.files/Articles/Klochek3.htm>
6. Літературний акцент: <http://litakcent.com/>
7. Національна парламентська бібліотека України: <http://www.nplu.org/>

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати таку кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Відповіді на проблемні питання	30
Літературний аналіз творів	20
Творчі роботи	20
Залік	30
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

<i>Плагіат та академічна доброчесність:</i>	<p>Дотримання академічної доброчесності за курсом ґрунтується на внутрішньоуніверситетській системі запобігання та виявлення академічного плагіату. Запозичення та цитування мають бути оформлені з відповідними посиланнями. Інформація про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності має бути достовірною. Перевірка текстів на унікальність здійснюється за допомогою програмного забезпечення Unicheck і засобів системи MOODLE; за Internet-джерелами – за допомогою програми Antiplagiarism.net.</p> <p>Результати навчання студентів оцінюються викладачем об'єктивно. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).</p>
<i>Завдання і заняття:</i>	<p>Здобувачі вищої освіти мають відвідати усі лекції і практичні заняття курсу та виконати усі завдання. Здобувачі зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. Здобувач вищої освіти має право презентувати виконані завдання за пропущені з поважної причини заняття під час консультації викладача та отримати за них бали.</p>
<i>Поведінка в аудиторії:</i>	<p>На заняттях вітається творча активна робоча атмосфера, середовище є відкритим до набуття нового досвіду та до навчання, продукування креативних ідей, готовність і здатність розв'язувати наукові проблеми з літературознавства. Курс передбачає індивідуальну та групову роботу.</p> <p>Під час занять здобувачі: вільно висловлюють свої погляди, дотримуючись правил культури спілкування; коректно поведуться між собою; не перешкоджають проведенню заняття, дотримуються вимог техніки безпеки.</p> <p>Під час контролю знань: мають право на отримання від викладача роз'яснень щодо оцінювання; не послуговуються зовнішніми джерелами інформації; самостійно виконують завдання для контролю знань.</p>